

MÜHENDİSLİK VE MİMARLIK HİZMETLERİNİN “SERBEST MESLEK FAALİYETİ” OLARAK KABUL EDİLMESİ VE BELGELENDİRİLMESİ

M. Sıtkı ÇİĞDEM

Elektrik Mühendisi

e-posta: sitki.cigdem@emo.org.tr

*Anahtar Sözcükler: Serbest Müşavirlik Mühendislik (SMM) ve Büro Tescil (BT) Belgesi,
Serbest Meslek Erbabı ve Serbest Meslek Faaliyeti, Gerçek Kişilik ve Tüzel Kişiler*

ÖZET

Bugün serbest olarak çalışmakta olan mühendis ve mimarlara yönelik belgelendirmeler ile bunlara ilişkin düzenlemeler, ilgili Odalarınca yapılmakta ve uygulamada Odalar arasında önemli farklılıklar yaşanmaktadır. Yaşanan bu farklılıkların ötesinde, Odaların serbest olarak çalışan üyelerini, “serbest meslek erbabı” olarak kabul edip etmedikleri ve onların verdikleri hizmetleri, “serbest meslek faaliyeti” olarak görüp görmedikleri, aslında belgelendirmelerin özünü oluşturmaktadır. Zira bu farklı iki yaklaşım, Odaların mevcut belgelendirme koşullarını esastan değiştirecek ve onların serbest olarak çalışan üyelerini belgelendirmelerinde yeni bir anlayışı gündeme getirmelerine yol açacaktır. Bu yeni anlayış doğrultusunda yapılacak olan belgelendirmeler ile mühendislik ve mimarlık mesleğinin de aynen avukatlık, doktorluk ve mali müşavirlik meslekleri gibi bireyin kendi mesleki birikimi, mesleki gelişimi ve edindiği mesleki tecrübeyle verdiği, kamusal bir hizmet olduğu tescil edilmiş olacaktır.

1. GİRİŞ

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) çatısı altında yer alan Odalar, serbest mühendislik ve mimarlık hizmeti vermekte olan üyelerinin yetkili oldukları konularla, yetki kullanımlarını, Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun ile

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu ve ilgili yönetmelikleri doğrultusunda belirlemektedir. [1-2]

Benzer durum, bildirinin sonunda atıf yapılacak Avukatlık Kanununda da görülmektedir. [3]

Odalar, yasal mevzuat ve yönetmelikleri çerçevesinde serbest çalışan üyelerini belgelendirip, kayıtlarını ayrıca tutmakta ve bu çalışma alanına yönelik birtakım düzenlemeler yapmaktadır. Kendi özgün koşullarından da kaynaklı nedenlerden dolayı bugün Odaların, serbest olarak mühendislik ve mimarlık hizmeti veren üyeleriyle, üyelerinin sahibi/ortağı/ücretli çalışanı oldukları büro ya da şirketlerinin, belgelendirilme koşulları arasında farklılıklar vardır. Mevcut durumda, kendilerine ait bürolarda serbest olarak çalışan üyelerinin (gerçek kişi) dışında, adi ortaklık veya sermaye şirketlerinde (tüzel kişilik), ortak ya da ücretli çalışan üyelerini de belgelendirmektedirler. Bu ise aslında, “serbest meslek erbabı” olan mühendis ve mimarların, “serbest meslek faaliyeti” olarak verdikleri mühendislik ve mimarlık hizmetlerinin, ticari veya müteahhitlik faaliyetiyymiş gibi kabul edilerek piyasalaştırılmasını getirmektedir. Üzerinde durulması ve sorgulanması gereken en önemli nokta tam da burasıdır. Odalar serbest çalışan üyelerine, Serbest Müşavirlik Mühendislik (SMM) ve Büro Tescil (BT) Belgesi vermekte ve tescil etmektedir. Mimarlar Odası tarafından, “tasarım ve yapı sektörüyle

ilgili TMMOB üyesi meslek disiplinleri" olarak belirtilen Odaların, SMM-BT Belgesi vermesindeki mevcut uygulamalarına bakalım. Anılan TMMOB üyesi meslek disiplinleri olarak;

- Mimar
- İnşaat Mühendisi
- Makina Mühendisi
- Elektrik Mühendisi
- İçmimar
- Peyzaj Mimarı
- Harita ve Kadastro Mühendisi
- Jeoloji Mühendisi
- Şehir Plancısı

sayılmaktadır.

Mimarlar Odası:

Serbest Mimarlık Hizmetleri Verilmesi ve Belgelendirme Koşulları:

1. Kendi adına serbest çalışan mimar.
2. Adi ortaklıklarda;
 - a) Mimarların kendi aralarında kuracakları ortaklıklar.
 - b) Mimarın tasarım ve yapı sektörüyle ilgili TMMOB üyeleriyle kurdukları ortaklıklar. Bunların dışındaki adi ortaklıklara serbest mimarlık hizmetleri büro tescil belgesi verilmiyor. Adi ortaklıklar sadece iş bazında kurulabiliyor ve her bir ortağın kendi adına vergi kaydı bulunan büro sahibi (gerçek kişi) olması koşulu var.
3. Sermaye şirketi ortağı olarak serbest çalışan mimar ya da mimarlar;
 - a) Sermaye şirketi ortağı olarak serbest mimarlık hizmetleri büro tescil belgesi alınabilmesi için mimarın şirketteki hisse oranı, şirket sermayesinin ortaklara bölünmesiyle bulunacak paydan ve aynı zamanda diğer ortaklardaki en yüksek hisse oranından fazla olacaktır; bu oran %10'dan az olamaz.
 - b) Ortakların tamamı tasarım ve yapı sek-

törü ile ilgili TMMOB üyesi olan mimarlık ve mühendislik hizmeti vermek amacıyla kurulmuş bulunan sermaye şirketlerinde mimar ortağın payı; şirket sermayesinin ortakların üye olduğu meslek disiplinlerine bölünmesiyle bulunacak yüzde paydan az olamaz.

Açıklama:

Mimarlar Odası Yönetim Kurulu 18.02.2005 tarih ve 04/359 sayılı yazılıyla;

- a) 3.a maddesinin; "Sermaye şirketi ortağı olarak serbest mimarlık hizmetleri büro tescil belgesi alınabilmesi için mimar ya da mimarların şirketteki hisse oranı, şirket sermayesinin ortaklara bölünmesiyle bulunacak paydan az olamaz ve aynı zamanda mimar ya da mimarların toplam payı diğer ortaklardaki en yüksek hisse oranından fazla olacaktır. Bu oran hiçbir koşulda %10'dan az olamaz" şeklinde uygulanacağını,
- b) Mimarların kendi aralarında kuracakları ortaklıklarda; tescil alacak olan mimarın payının %10'dan az olmamak koşuluyla 3.a maddesindeki diğer koşulların aranmayacağını,
- c) Mimar ya da mimarların Büro Tescil Belgesi alabilmesi için; tasarım ve yapı sektörü ile ilgili TMMOB üyeleriyle olan ortaklıklarında, 1 ortağın dahi tasarım ve yapı sektörü ile ilgili TMMOB üyesi olmaması durumunda, 3.a maddesindeki koşulların sağlanması gerektiğini,
- d) Tasarım ve yapı sektörü ile ilgili TMMOB üyesi meslek disiplinleri olarak; İnşaat Mühendisi, Makina Mühendisi, Elektrik Mühendisi, İçmimar, Peyzaj Mimarı, Harita ve Kadastro Mühendisi, Jeoloji Mühendisi, Şehir Plancısı'nı saydıklarını, açıklamışlardır.

4. Serbest mimarlık hizmetleri büro tescil belgesi alma koşullarına sahip olmayan sermaye

şirketlerinde hizmet sözleşmesi ile çalışan mimarlar, çalıştığı sermaye şirketine ait gayri menkuller üzerinde, kazanç amacı gütmeksizin şirket ana sözleşmesinde belirlenmiş iştigal konularını yürütmek üzere, yalnızca şirket tarafından kullanılacak kendilerine ait binaları için Mimarlar Odası tarafından istenen şartları yerine getirmeleri koşulu ile; serbest mimarlık hizmetleri büro tescil belgesi aranmaksızın serbest mimarlık hizmeti verebilirler. Ancak; fenni mesuliyet üstlenemez, üçüncü şahısların işleri için serbest mimarlık hizmeti veremezler. Sermaye şirketlerinde hizmet sözleşmesi ile çalışan mimar, bahsi geçen iş ile ilgili mimari hizmeti Mimarlar Odası tarafından belgelenmeden mimarlık hizmeti yapamaz, imza koyamaz.

5. Kamu kurumlarında çalışan mimarlar, bu kuruluşların kendilerine ait yapı işleri için Mimarlar Odası tarafından istenen şartları yerine getirmeleri koşulu ile; serbest mimarlık hizmetleri büro tescil belgesi aranmaksızın mimarlık hizmetleri verebilirler.

6. Mimarlık eğitimi veren üniversitelerin kadrolu öğretim elemanları, eğitim, öğretim ve bilimsel araştırmaya katkıda bulunmayı ön planda tutmak koşuluyla uzmanlık konularında bağlı bulundukları üniversitelerin döner sermaye işletmelerinin yetkilendirmesi ve Mimarlar Odası tarafından istenen şartları yerine getirmeleri koşulu ile; serbest mimarlık hizmetleri büro tescil belgesi aranmaksızın üniversitelerin ve diğer kamu ve kuruluşlarının asli işlerine yönelik mimarlık hizmetleri verebilirler. Ancak; fenni mesuliyet üstlenemezler.

7. Mimar kendisi, eşi, annesi, babası, kardeşleri ve çocukları gerçek kişi olarak, iş sahibi konumunda olduğu durumlarda ve ticari amacı olmayan kendi kullanımları için yaptıracakları binalarda, serbest mimarlık hizmetlerini, bu durumu belgelemek ve bir defaya mahsus olmak üzere, serbest mimarlık hizmetleri büro tescil belgesi ve fatura aranmaksızın asgari

ücret üzerinden mesleki denetim bedeli ödeyerek yapabilirler.

8. Mimarlar Odasına tescilini ve tescil yenilemesini yapan serbest mimarlara serbest mimarlık hizmetleri yapmaya yetkili olduğunu belirten serbest mimarlık hizmetleri büro tescil belgesi ile birlikte serbest mimarlık mührü verilir.

Serbest mimarlık hizmetleri büro tescil belgesi ve serbest mimar mührü serbest mimar adına düzenlenir. (Mimarlar Odası, TMMOB'ye bağlı diğer meslek odalarından farklı olarak serbest çalışan üyelerine, serbest mimar mührü vermekte)

9. Bürolarda, adi ve sermaye ortaklıklarında ücretli çalışan mimarlara serbest mimarlık hizmetleri büro tescil belgesi ve serbest mimar mührü verilmiyor. [4]

İnşaat Mühendisleri Odası:

İnşaat Mühendisleri Odası üyelerine, Serbest İnşaat Mühendisliği (SİM) Belgesi, Serbest Yapı Denetçisi (SYD) Belgesi ve Yetkin İnşaat Mühendisi Belgesi vermektedir. Serbest İnşaat Mühendisliği (SİM) Belgesi, bildiri konumuz ile doğrudan ilgili olduğu için onu incelersek.

Serbest İnşaat Mühendisliği Hizmetleri İş Yeri Tescil Belgesi Verilmesinin Koşulları:

1. İş yeri bir gerçek kişiye ait ise o kişinin Odaya kayıtlı olması,
2. İş yeri adi ortaklık ya da tüzel kişiye ait ise hisselerin en az %51'i TMMOB'ne bağlı Odalara kayıtlı kişilere ait olması,
3. İkinci maddedeki hisse dağılımına sahip olmayan vakıf ya da kamu kuruluşları ile anonim şirketler, en az 10 SİM belgeli inşaat mühendisini bünyesinde çalıştırmaları koşuluyla, İTB almak için Oda Yönetim Kuruluna başvurabilir. Bu kuruluşların tescili, Mesleki Değerlendirme Kurulunun görüşü de alınarak İMO Yönetim Kurulunca kararlaştırılır.

4. 3-SİM iş yeri ortağı ise en az %10 hisseye sahip olması,

koşulları bulunmaktadır.

Serbest inşaat mühendisliği hizmetleri iş yeri tescil belgesinin yıllık onayı ve iş yeri tescil belgesi sahibinin sorumlulukları arasında; Bünyesinde 4'den fazla SİM bulunduran her iş yeri, toplam SİM' nin en az %20'si kadar, SİM belgesi olmayan Oda üyesi inşaat mühendisini istihdam etmesi, zorunludur.

Serbest inşaat mühendisliği (SİM) belgesinin verilmesi ve yenilenmesi koşulları arasında;

En az 3 yıllık mesleki deneyiminin olması, Oda tarafından düzenlenen serbest inşaat mühendisliği hizmetleri ile ilgili meslek içi eğitim faaliyetlerine ve bilgi yenileme eğitimlerine katılmış olması, Yeterli kredi puanını sağlamış olması, Yetki ve sorumluluklarını da belirtmek kaydıyla çalıştığı ya da bitirdiği işlerin listesi ve belgeleri, Yanında çalıştığı SİM belgeli mühendisin/mühendislerin referansı, SİM belgesi alacağı uzmanlık alanlarının belirtilmesi, Eğer varsa mesleki faaliyetlerinde kredilendirmeye esas teşkil eden belgeler, Meslek içi eğitimde kredilendirmeye esas teşkil eden belgeler, Sahip olduğu akademik unvanlara ait belgeler, bulunmaktadır.

Serbest inşaat mühendisliği belgesinin verilmesi ve yenilenmesi için yapılan başvurular;

Mesleki Değerlendirme Kurulu tarafından kredilendirme esasları çerçevesinde değerlendirilir.

SİM veya SYD belgesi verilmesi ya da yenilenmesi uygun bulunanların belgeleri İMO merkezi tarafından hazırlanır ve ilgili Şubesine gönderilir. Uygun bulunmayanların belgeleri Mesleki Değerlendirme Kurulu tarafından hazırlanan gerekçesiyle birlikte Şubesine iletilir.

Mesleki Değerlendirme Kurulunun teşkili;

Mesleki Değerlendirme Kurulu Oda Yönetim Kurulu tarafından, Oda Olağan Genel Kurulunun ardından 3 ay içerisinde, en az 15 yıl deneyimli

üyeler arasından, 5 üyeden oluşturulur. Kurul ilk toplantısında kendi arasından bir başkan ve bir raportör seçer. Kurulun görev süresi 2 yıl olup, ayda en az bir defa toplanmak zorundadır. İki ay üst üste toplanamaz ise Oda Yönetim Kurulu tarafından feshedilir ve yerine yenileri seçilir. Mazeretsiz olarak iki toplantıya üst üste gelmeyen kurul üyesi çekilmiş sayılır ve Oda Yönetim Kurulu tarafından yerine yenisi atanır.

Mesleki Değerlendirme Kurulunun görev ve yetkileri;

SİM ve SYD'lerin başvurularını değerlendirmek ve karara bağlamak, SİM ve SYD'lerin sicillerini tutmak,

Serbest inşaat mühendisliği hizmetleri iş yeri tescil belgesi (İTB) almak için başvuran işyerlerinin başvurularını değerlendirmek ve karara bağlamak, İşyerlerinin sicillerini tutmak, Meslek içi eğitim, mesleki etkinlik ve mesleki faaliyetleri bu Yönetmelikte verilen limitler içinde ilgili kurulların da görüşlerini alarak puanlandırmak ve Oda Yönetim Kurulunun onayına sunmak, SİM ve SYD'lerin özel olarak puanlandırılmasını talep ettikleri uygulamalarını değerlendirmek, SİM, SYD ve işyerleri vasıtasıyla gelen verileri değerlendirerek mühendislik uygulamaları envanteri çıkarmak ve güncellemek, Özel mühendislik proje ve uygulamalarını puanlandırmak ve Oda Yönetim Kurulunun onayına sunmak, olarak belirlenmiştir. [5]

Makina Mühendisler Odası:

SMM Bürolarının Tescili İçin Gerekli Koşullar ve Belgeler:

1. SMM bürosunda kendi adına tam gün çalışan SMM bulunması,
2. Ortaklık durumunda
 - a) Mühendislik ve müşavirlik hizmeti vermek amacıyla kurulmuş adi ortaklıklarda ortak olarak çalışan ve %51 hisseye sahip SMM bulunması (adi ortaklardan biri veya bir kaç TMMOB üyesi ise SMM

ortaklık payı en az TMMOB üyeleri kadar olmalıdır),

b) Ortakların tamamı TMMOB üyesi olan mühendislik ve müşavirlik hizmeti vermek amacıyla kurulmuş bulunan sermaye şirketlerinde ortak olarak çalışan ve ortaklık payı en az %20 olan SMM bulunması (SMM'in hissesi %20'den az olmakla birlikte en yüksek hisse sahibi ile eşit olması halinde geçerlidir);

c) Ortaklık çoğunluk hissesinin TMMOB üyelerinden oluşan mühendislik ve müşavirlik hizmeti vermek amacıyla kurulmuş bulunan sermaye şirketlerinde ortak olarak çalışan ve ortaklık payı en az %25 olan SMM bulunması (ancak limited şirketlerde şirket müdürlerinden en az birinin, anonim şirketlerde ise yönetim kurulu üyelerinden en az birinin TMMOB üyesi olması koşulu aranacaktır)

3. Ücretli çalışma durumunda; İkinci maddede tanımlanan sermaye şirketlerinde veya adi ortaklıklarda tam gün esasına göre çalışan en az bir SMM bulunması. Sadece kendi proje ve uygulamalarını yaptıkları işler için, üçüncü şahıslara ve kurum/kuruluşlara hizmet sunmamak koşuluyla mühendislik ve müşavirlik hizmeti vermek amacıyla kurulmuş firmalarda tam gün esasına göre çalışan en az bir SMM bulunması. [6]

Elektrik Mühendisleri Odası:

Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) tarafından üyelerine SMM-BT Belgesi verilmesinde bugün için mevcut uygulama, aşağıda belirtilen kurallar doğrultusunda yapılmaktadır:

1. Yıl sonuna kadar geçerli olmak üzere SMM-BT Belgesi;

- a) Kendi adına hizmet üreten üyelere,
- b) Ortakların tamamı TMMOB üyesi olan mühendislik ve mimarlık hizmeti vermek amacıyla kurulmuş bulunan sermaye şir-

ketlerinde ortak olarak çalışan ve ortaklık payı şirket sermayesinin %20'sinden az olmayan üyelere, (üyenin hissesi %20'den az olmakla birlikte, en yüksek hisse sahibi ile eşit olması halinde de geçerlidir)

c) Ortaklığın çoğunluk hissesinin TMMOB üyelerinden oluşan mühendislik ve mimarlık hizmeti vermek amacıyla kurulmuş bulunan sermaye şirketlerinde ortak olarak çalışan ve ortaklık payı şirket sermayesinin %25'inden az olmayan üyelere, (ancak limited şirketlerde şirket müdürlerinden en az birinin, anonim şirketlerde ise yönetim kurulu üyelerinden en az birinin TMMOB üyesi olması şartı aranacaktır.)

d) EMO tarafından yıl sonuna kadar geçerli SMM-BT Belgesi verilmiş Tescilli Bürolarda ücretli olarak çalışan üyelere,

e) Ortaklığın çoğunluk hissesinin TMMOB üyelerinden oluşan mühendislik ve mimarlık hizmeti vermek amacıyla kurulmuş bulunan sermaye şirketlerinde ücretli olarak çalışan üyelere, (ancak bu üyeler, "Elektrik Tesisleri İşletme ve Bakım Hizmetleri"ni üstlenemezler)

f) Ortaklığın çoğunluk hissesinin EMO üyelerinden oluşan mühendislik ve mimarlık hizmeti vermek amacıyla kurulmuş bulunan sermaye şirketlerinde ortak olarak çalışan üyelere ortaklık payına bakılmaksızın ya da bu sermaye şirketlerinde ücretli olarak çalışan üyelere, verilir.

2. Yıl sonuna kadar geçerli olmak üzere SMM-BT Belgesi alma koşulunu sağlayamayan tüzel kişiliklerde ortak ya da ücretli olarak çalışmakta olan üyelere, firmalarının yalnızca yapım işlerinden doğan her hizmet için, EMO tarafından Serbest Müşavirlik Mühendislik Hizmet Belgesi (SMMHB) düzenlenir. [7]

İçmimarlar Odası:

Yönetmelik oluşturma çalışmaları devam ediyor.

Peyzaj Mimarları Odası:

Serbest Peyzaj Mimarlığı Hizmetleri Verilmesi, Tescil ve Belgelendirme Koşulları:

1. Kendi adına serbest çalışan peyzaj mimarı
2. Adi ortaklık kurarak,
 - a) Peyzaj mimarlarının kendi aralarında kuracakları ortaklıklar,
 - b) Peyzaj mimarının planlama, tasarım, çevre düzenleme, proje ve uygulamaları ile ilgili TMMOB üyeleri ile olan ortaklıklar,
 - c) Adi ya da limited şirket ortaklıklarından biri ya da birkaçı TMMOB üyesi ise, SMM ortaklık payının en az TMMOB üyeleri kadar olması,
3. Sermaye şirketlerinde ortak olarak,
 - a) Sermaye şirketi ortağı olarak serbest peyzaj mimarlığı hizmetleri büro tescil belgesi alınabilmesi için, peyzaj mimarının şirketteki hisse oranı, şirket sermayesinin ortaklara bölünmesiyle bulunacak paydan ve aynı zamanda diğer ortaklardaki en yüksek hisse oranından fazla olacaktır; bu oran %10'dan az olamaz.
 - b) Ortaklarının tamamı planlama, tasarım, çevre düzenleme, proje ve uygulamaları ile ilgili TMMOB üyesi olan mimarlık, mühendislik ve plançılık hizmeti vermek amacıyla kurulmuş bulunan sermaye şirketlerinde peyzaj mimarı ortağın payı; şirket sermayesinin ortakların üye olduğu meslek disiplinlerine bölünmesiyle bulunacak yüzde paydan az olamaz.
4. Serbest peyzaj mimarlığı hizmetleri büro tescil belgesi alma koşullarına sahip olmayan sermaye şirketlerinde hizmet sözleşmesi ile çalışan peyzaj mimarları, çalıştığı sermaye şirketine ait gayrimenkuller üzerinde, kazanç amacı gütmeksizin, şirket ana sözleşmesinde belirlenmiş işgal konularını yürütmek üzere, yalnızca şirket tarafından kullanılacak kendilerine ait kullanımlar için Peyzaj Mimarları Odası tarafından istenen şartları yerine getirmeleri koşulu ile; serbest peyzaj mimarlığı hizmetleri büro tescil belgesi aranmaksızın serbest peyzaj

mimarlığı hizmeti verebilirler. Ancak, teknik uygulama sorumluluğu üstlenemez ve üçüncü şahısların işleri için serbest peyzaj mimarlığı hizmeti veremezler. Sermaye şirketlerinde hizmet sözleşmesi ile çalışan peyzaj mimarı, bahsi geçen iş ile ilgili peyzaj mimarlığı hizmeti Oda tarafından belgelenmeden peyzaj mimarlığı hizmeti yapamaz, imza koyamaz.

5. Peyzaj mimarlığı eğitimi veren üniversitelerin Oda üyesi kadrolu öğretim elemanları; eğitim, öğretim ve bilimsel araştırmaya katkıda bulunmayı ön planda tutmak koşuluyla kendi uzmanlık konularında bağlı bulundukları üniversitelerin döner sermaye işletmelerinin yetkilendirmesi ve Peyzaj Mimarlar Odası tarafından istenen şartları yerine getirmeleri koşulu ile serbest peyzaj mimarlığı hizmetleri büro tescil belgesi aranmaksızın üniversitelerin ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının asli işlerine yönelik peyzaj mimarlığı hizmeti verebilirler. Ancak, teknik uygulama sorumluluğu üstlenemezler.

6. Kamu kurumlarında çalışan peyzaj mimarları, bu kuruluşların kendilerine ait peyzaj mimarlığı hizmetleri için serbest peyzaj mimarlığı hizmetleri büro tescil belgesi aranmaksızın peyzaj mimarlığı hizmetlerini verebilirler.

7. Peyzaj mimarı kendisi, eşi, annesi, babası, kardeşleri ve çocukları gerçek kişi olarak, iş sahibi konumunda olduğu durumlarda ve ticari amacı olmayan kendi kullanımları için yaptıracakları serbest peyzaj mimarlığı hizmetlerinde, bu durumu belgelemek, serbest peyzaj mimarlığı hizmetleri büro tescil belgesi ve fatura aranmaksızın en az ücret üzerinden meslekî denetim bedeli ödeyerek yapabilirler.

8. Odaya tescilini ve tescil yenilemesini yapan peyzaj mimarlarına, peyzaj mimarlığı hizmetleri yapmaya yetkili olduğunu belirten serbest peyzaj mimarlığı hizmetleri büro tescil belgesi verilir. Serbest peyzaj mimarlığı hizmetleri büro tescil belgesi, serbest peyzaj mimarı adına düzenlenir. [8]

Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası:

Serbest Harita ve Kadastro Mühendislik Müşavirlik Bürosu (SHKMMB) Tescili İçin Gerekli Koşullar ve Belgelendirme:

1. Kendi adına Serbest Harita ve Kadastro Mühendislik Müşavirlik Hizmeti (SHKMMH) vermek üzere bir Serbest Harita ve Kadastro Mühendisi (SHKM) tarafından SHKMMB'nin kurulması.
2. Adi ortaklık olarak birden fazla SHKM'nin bir araya gelerek, SHKMMH vermek üzere SHKMMB'yi kurması. Bunun dışındaki adi ortaklıklara SHKMMB kayıt ve tescil belgesi verilmiyor.
Adi ortaklıklar sürekli iş yapmak üzere kurulabiliyor ve her bir ortağın kendi adına vergi kaydı bulunan büro sahibi SHKM (gerçek kişi) olması koşulu var.
3. SHKMMB'nin sermaye şirketi olarak kurulması;
 - a) Birden fazla SHKM'nin bir araya gelerek, SHKMMH yapmak üzere kurulması,
 - b) SHKMMB'nin TMMOB'ye bağlı diğer meslek odalarının üyesi mühendis ve mimarlarla kurulması halinde, harita ve kadastro mühendisinin ya da harita ve kadastro mühendislerinin ortaklık hissesinin; şirket sermayesinin, ortakların bağlı olduğu meslek oda sayısına bölünmesiyle elde edilen orandan az olamaz,
4. Kurulan SHKMMB'nin anonim şirket olması halinde; hisselerin nama yazılı olması ve Ana Sözleşmede hisselerin sadece SHKM'ye devredilebileceğine ilişkin hükmün bulunması zorunludur.
5. SHKMMH yapmak üzere tescil belgesi almış olan SHKM veya SHKMMB'ler bir araya gelerek özel ihtisas nedeni ile güç birliği gerektiren alanlarda faaliyet göstermek amacıyla da şirket kurabilirler.
6. SHKMMH vermek üzere HKMO'dan tescil

belgesi almış SHKM'ler aynı amaç doğrultusunda kurulmuş diğer tüzel kişiliklere ortak olamazlar.

7. Şirket ortağı HKM'nin, SHKMMH'den sorumlu teknik müdür olduğunu da belirten Şirket Ana Sözleşmesinin yayımlandığı Ticaret Sicil Gazetesi isteniyor.

8. SHKMMB'lerin şube veya irtibat bürosunda ücretli çalışan HKM'si, HKMO'ya kayıt ve tescilini yaptırmak koşulu ile SHKMMH vermek üzere SHKM olarak görev yapabiliyor.

9. SHKMMH yapmak üzere HKMO'ya tescil ile tescil yenilenmesi yapılan SHKMMB'lerin tescil belgeleri SHKM adına düzenlenir.

İrtibat bürosu veya şube açılması koşulları;

A. Bürolar için:

Bürolar şube açamaz, ancak her büro en fazla bir irtibat bürosu açabilir.

İrtibat büroları; büro merkezinin dışında HKMO'nun iznini alarak açılır.

İrtibat bürolarında en az bir HKM sürekli çalışmak zorundadır.

İrtibat bürosunda çalışan HKM için irtibat bürosu açılan yerden alınmış ikametgah belgesi istenir.

B. Şirketler için:

Ana Sözleşmede “Şube veya İrtibat Bürosu açabilir” ibaresi olmalıdır.

Şirketler, şubelerini veya irtibat bürolarını HKMO'nun iznini alarak açabilirler.

Şirketler, en fazla şirket ortağı SHKM'nin sayısı kadar Şube veya İrtibat Bürosu açabilirler. (Aynı il merkezinde şube veya irtibat bürosu açamıyor)

Şube veya irtibat bürosunda en az bir HKM sürekli çalışmak zorundadır.

Şube veya irtibat bürosunda çalışan HKM veya HKM'ler için şube veya irtibat bürosunun açıldığı yerden alınmış ikametgah belgesi istenir. [9]

Jeoloji Mühendisleri Odası:

Serbest Jeoloji Mühendislik ve Müşavirlik Hizmetleri (SJMMH) Veren Kuruluşların Belgelendirme Koşulları:

1. Kendi nam ve hesabına çalışan Serbest Jeoloji Mühendisi (SJM) tarafından Serbest Jeoloji Mühendislik ve Müşavirlik Hizmeti (SJMMH) vermek üzere kurulan bürolar,
2. Birden fazla SJM'lerin kendi aralarında SJMMH vermek üzere kurdukları adi ortaklıklar, Bunun dışındaki adi ortaklıklara SJMMH tescil belgesi verilmiyor.
- Adi ortaklıklar sürekli iş yapmak üzere kurulabiliyor ve her bir ortağın kendi adına vergi kaydı bulunan büro sahibi SJM (gerçek kişi) olması koşulu var.
3. SJMMH veren kuruluşların sermaye şirketi olarak kurulması durumunda;

- a) Şirketin TMMOB'ye bağlı diğer meslek odalarının üyesi mühendis ve mimarlarla kurulması hâlinde, ortak SJM'nin ya da SJM'lerin ortaklık hissesi; şirket sermayesinin, ortakların bağlı olduğu meslek oda sayısına bölünmesiyle elde edilen orandan az olamaz. Bu durumda TMMOB üyesi ortaklar için ilgili odadan alınan üyelik belgesi de istenir.
 - b) Diğer şirket ortaklarının TMMOB'ye bağlı odaların üyesi olmaması halinde ortak SJM'nin hisse payı yüzde %51'den az olmaz.
 - c) Şirkete SJM'nin ortak olmaması durumunda ise, şirket bünyesinde Oda üyeliğini sürdüren ve tescil süresince geçerli tam gün çalışma sözleşmesi bulunan en az iki jeoloji mühendisinin bulunması gereklidir.
4. Serbest Jeoloji Mühendisliği Hizmet Kuruluşlarının (SJMMHK) diğer faaliyetlerinin jeoloji mühendisliği hizmeti yapmaya mesleki etiği açısından engel oluşturmaması, şartı ayrıca aranır.

5. SJMMH vermek üzere JMO'ya tescil ile tescil yenilenmesi yapılan SJMMHK'lerin tescil belgeleri SJM adına düzenlenir.

Şube açma;

Serbest jeoloji mühendislik ve müşavirlik hizmetleri kuruluşları (SJMMHK) şube açabilmeleri için açacakları şubelerde tam gün ücretli en az bir SJM çalıştırmaları ve Odanın istediği belgeleri vermeleri gereklidir. [10]

Şehir Plancıları Odası:

Serbest Şehircilik Bürosu (SŞB) Kayıt ve Tescil İçin Yeterlilik Koşulları:

1. Serbest meslek erbabının tabi olduğu vergi sistemine kayıtlı Yetkili Serbest Şehirci (YSS),
2. Birden fazla YYS tarafından kurulan adi ortaklıklar, Bunun dışındaki adi ortaklıklara SŞB kayıt ve tescil belgesi verilmiyor.
- Adi ortaklıklar sürekli iş yapmak üzere kurulabiliyor ve her bir ortağın kendi adına vergi kaydı bulunan büro sahibi YYS (gerçek kişi) olması koşulu var.
3. Sermaye şirketlerinde, ana sözleşmelerinde yazılı amaç ve konusu Serbest Şehircilik Hizmeti (SŞH) yapmaya uygun olan, diğer faaliyetleri SŞH yapmaya mesleki etik açısından engel oluşturmayan, SŞH faaliyetlerini yapmaya yeterli donanımına sahip olanlardan; sermayelerinin %51'i YYS'ye ait olan şirketler ya da tüm şirket ortaklarının TMMOB üyesi olması halinde YYS'nin hisselerinin ortakların kayıtlı olduğu Oda sayısına bölümünden az olmadığı şirketler,
4. Yönetim Kurulu kararıyla iş bazında SŞB olarak kayıt ve tescil edilen şirket ve kuruluşlar;
- a) Sermayelerinin çoğunluğu kamu kurum ve kuruluşları ile belediyelere ait şirketlerden kadrosunda ücretli, sözleşmeli ve

benzeri bağlantı durumunda Oda üyesi en az 4 şehir plancısı ve/veya bölge plancısını yetkili serbest şehirci olarak bildiren şirket ve kuruluşlar,

b) Şirket hisselerinin çoğunluğu, kamu yararına çalıştığı vakıf senedinde yazılı olan vakıflara ait şirketlerden, vakfın hisseleri dışındaki toplam hisse içinde YYSŞ ait hisse durumu (1),(2),(3) maddelerdeki koşullara uygun olan şirket ve kuruluşlar,

5. Sermaye şirketlerinde şirket ana sözleşmesinde yazılı amaç ve konusu arasında arsa alım satımı, emlak komisyonculuğu gibi gayrimenkulun satışı ya da kiralanması üzerinden ticari kar elde edilmesine yönelik faaliyetler bulunan şirketlerin tescili yapılmaz.

6. Bir YYSŞ gerçek kişi olarak yaptıracığı SŞB kayıt ve tescil işlemi dışında yalnızca bir şirket veya kuruluştaki ya da aynı ortaklarla birden fazla şirkette YYSŞ olarak görev alabilir. Bu şekilde birden fazla SŞB’de YYSŞ olarak görev alan kişilerin bütün SŞB’lerinin kayıt, tescil ve tescil yenileme işlemini aynı anda yaptırmaları zorunludur. [11]

2. BU VERİLER IŞIĞINDA MEVCUT UYGULAMALARI ÖZETLERSEK

1. Mimarlar Odası’na, “tasarım ve yapı sektörüyle ilgili TMMOB üyesi meslek disiplinleri” tanımı getirilmiş ve bu tanıma uygun meslek disiplinleri olarak; Mimar, İnşaat Mühendisi, Makina Mühendisi, Elektrik Mühendisi, İçmimar, Peyzaj Mimarı, Harita ve Kadastro Mühendisi, Jeoloji Mühendisi, Şehir Plancısı sayılmıştır.

2. Mimarların kendi aralarında ya da tasarım ve yapı sektörüyle ilgili TMMOB üyeleriyle kurdukları adi ortaklıklara, Serbest Mimarlık Hizmetleri Büro Tescil Belgesi veriliyor. Bunların dışındaki adi ortaklıklara, Serbest Mimarlık Hizmetleri Büro Tescil Belgesi verilmiyor. Adi ortaklıklar sadece iş bazında kurulabiliyor ve her

bir ortağın kendi adına vergi kaydı bulunan büro sahibi (gerçek kişi) olması koşulu var.

3. Serbest Harita ve Kadastro Mühendislerinin kendi aralarında kurdukları, Serbest Jeoloji Mühendislerinin kendi aralarında kurdukları ve Yetkili Serbest Şehircilerinin kendi aralarında kurdukları adi ortaklıklara, Serbest Harita ve Kadastro Mühendislik Müşavirlik Bürosu, Serbest Jeoloji Mühendislik ve Müşavirlik Kuruluşu, Serbest Şehircilik Bürosu Kayıt ve Tescil Belgesi veriliyor. Bunun dışındaki adi ortaklıklara, Serbest Harita ve Kadastro Mühendislik Müşavirlik Bürosu, Serbest Jeoloji Mühendislik ve Müşavirlik Kuruluşu, Serbest Şehircilik Bürosu Kayıt ve Tescil Belgesi verilmiyor. Adi ortaklıklar sürekli iş yapmak üzere kurulabiliyor ve her bir ortağın kendi adına vergi kaydı bulunan büro sahibi (gerçek kişi) olması koşulu var.

4. İMO, iş yeri adi ortaklık ise hisselerin en az %51’i TMMOB’ne bağlı Odalara kayıtlı kişilere ait olması koşuluyla, Serbest İnşaat Mühendisliği Hizmetleri İş Yeri Tescil Belgesi veriyor. Serbest İnşaat Mühendisi iş yeri ortağı ise en az %10 hisseye sahip olması gerekiyor.

5. Makine Mühendisleri Odası, mühendislik ve müşavirlik hizmeti vermek amacıyla kurulmuş adi ortaklıklarda ortak olarak çalışan ve %51 hisseye sahip SMM bulunması koşuluyla, SMM Büro Tescil Belgesi veriyor. (Adi ortaklardan biri veya bir kaç TMMOB üyesi ise SMM ortaklık payı en az TMMOB üyeleri kadar olmalıdır).

6. EMO, hiçbir şekilde adi ortaklıkların tescilini yapmıyor.

7. Sermaye şirketi ortağı olarak serbest mimarlık hizmetleri büro tescil belgesi alınabilmesi için mimar ya da mimarların şirketteki hisse oranı, şirket sermayesinin ortaklara bölünmesiyle bulunacak paydan az olamaz ve aynı zamanda mimar ya da mimarların toplam payı diğer ortaklardaki en yüksek hisse oranından fazla

olacaktır. Bu oran hiçbir koşulda %10'dan az olamaz şartı var.

8. Ortakların tamamı tasarım ve yapı sektörü ile ilgili TMMOB üyesi olan mimarlık ve mühendislik hizmeti vermek amacıyla kurulmuş bulunan sermaye şirketlerinde mimar ortağın payı; şirket sermayesinin ortakların üye olduğu meslek disiplinlerine bölünmesiyle bulunacak yüzde paydan az olamaz koşulu var.

9. Mimarlar Odasına tescilini ve tescil yenilemesini yapan serbest mimarlara serbest mimarlık hizmetleri yapmaya yetkili olduğunu belirten serbest mimarlık hizmetleri büro tescil belgesi ile birlikte serbest mimarlık mührü veriliyor. Serbest mimarlık hizmetleri büro tescil belgesi ve serbest mimar mührü serbest mimar adına düzenleniyor.

10. Bürolarda, adi ve sermaye ortaklıklarında ücretli çalışan mimarlara serbest mimarlık hizmetleri büro tescil belgesi ve serbest mimar mührü verilmiyor.

11. Serbest harita ve kadaströ mühendislik müşavirlik hizmeti vermek üzere sermaye şirketi, birden fazla serbest harita ve kadaströ mühendisinin bir araya gelmesiyle kurulabiliyor.

12. Sermaye şirketinin TMMOB'ye bağlı diğer meslek odalarının üyesi mühendis ve mimarlarla kurulması halinde, harita ve kadaströ mühendisinin ya da harita ve kadaströ mühendislerinin ortaklık hissesinin; şirket sermayesinin, ortakların bağlı olduğu meslek oda sayısına bölünmesiyle elde edilen orandan az olamıyor.

13. Kurulan serbest harita ve kadaströ mühendislik müşavirlik bürosunun anonim şirket olması halinde; hisselerin nama yazılı olması ve Ana Sözleşmede hisselerin sadece serbest harita ve kadaströ mühendisine devredilebileceğine ilişkin hükmün bulunması zorunlu kılıyor.

14. Şirket ortağı harita ve kadaströ mühendisinin, serbest harita ve kadaströ mühendislik müşavirlik hizmetlerinden sorumlu teknik müdür olduğunu da belirten Şirket Ana Söz-

leşmesinin yayımlandığı Ticaret Sicil Gazetesi isteniyor.

15. Serbest harita ve kadaströ mühendislik müşavirlik bürolarının şube veya irtibat bürosunda ücretli çalışan harita ve kadaströ mühendisi, harita ve kadaströ mühendisleri odasına kayıt ve tescilini yaptırmak koşulu ile serbest harita ve kadaströ mühendislik müşavirlik hizmeti vermek üzere serbest harita ve kadaströ mühendisi olarak görev yapabiliyor. Bunun dışında bürolarda, adi ve sermaye ortaklıklarında ücretli çalışan üyelerine serbest harita ve kadaströ mühendisi olabilme yetkisini vermiyorlar.

16. Serbest harita ve kadaströ mühendislik müşavirlik hizmeti yapmak üzere harita ve kadaströ mühendisleri odasına tescil ile tescil yenilenmesi yapılan serbest harita ve kadaströ mühendislik müşavirlik bürolarının tescil belgeleri, serbest harita ve kadaströ mühendisi adına düzenleniyor.

17. Serbest jeoloji mühendislik müşavirlik hizmeti veren kuruluşların sermaye şirketi olarak kurulması durumunda; şirketin TMMOB'ye bağlı diğer meslek odalarının üyesi mühendis ve mimarlarla kurulması hâlinde, ortak serbest jeoloji mühendisinin ya da serbest jeoloji mühendislerinin ortaklık hissesi; şirket sermayesinin, ortakların bağlı olduğu meslek oda sayısına bölünmesiyle elde edilen orandan az olamıyor.

18. Diğer şirket ortaklarının TMMOB'ye bağlı odaların üyesi olmaması halinde, ortak serbest jeoloji mühendisinin hisse payı yüzde %51'den az olmaz.

19. Şirkete serbest jeoloji mühendisinin ortak olmaması durumunda ise, şirket bünyesinde oda üyeliğini sürdüren ve tescil süresince geçerli tam gün çalışma sözleşmesi bulunan en az iki jeoloji mühendisinin bulunması gerekiyor.

20. Serbest jeoloji mühendislik müşavirlik hizmeti vermek üzere jeoloji mühendisleri odasına tescil ile tescil yenilenmesi yapılan

serbest jeoloji mühendislik müşavirlik hizmeti kuruluşlarının tescil belgeleri, serbest jeoloji mühendisinin adına düzenlenir.

21. Sermaye şirketlerinde, ana sözleşmelerinde yazılı amaç ve konusu serbest şehircilik hizmeti yapmaya uygun olan, diğer faaliyetleri serbest şehircilik hizmeti yapmaya mesleki etik açısından engel oluşturmeyen, serbest şehircilik hizmeti faaliyetlerini yapmaya yeterli donanımına sahip olanlardan; sermayelerinin %51'i yetkili serbest şehirciye ait olan şirketler ya da tüm şirket ortaklarının TMMOB üyesi olması halinde, yetkili serbest şehircinin hisselerinin ortakların kayıtlı olduğu oda sayısına bölümden az olmadığı şirketler kayıt ve tescil ediliyor.

22. İnşaat mühendisleri odası, sermaye ortaklıklarında hisselerin en az %51'i TMMOB'ne bağlı odalara kayıtlı kişilere ait olması koşuluyla, Serbest İnşaat Mühendisliği Hizmetleri İş Yeri Tescil Belgesi veriyor. Serbest İnşaat Mühendisi iş yeri ortağı ise en az %10 hisseye sahip olması gerekiyor

23. İnşaat mühendisleri odası, hisse dağılımına sahip olmayan vakıf ya da kamu kuruluşları ile anonim şirketler, en az 10 serbest inşaat mühendisi belgeli inşaat mühendisini bünyesinde çalıştırmaları koşuluyla, serbest inşaat mühendisliği hizmetleri iş yeri tescil belgesi almak için Oda Yönetim Kuruluna başvurabilir. Bu kuruluşların tescili, Mesleki Değerlendirme Kurulunun görüşü de alınarak İMO Yönetim Kurulunca kararlaştırılır.

24. Bünyesinde 4'den fazla serbest inşaat mühendisi bulunduran her iş yeri, toplam serbest inşaat mühendisinin en az %20'si kadar, serbest inşaat mühendisi belgesi olmayan Oda üyesi inşaat mühendisini istihdam etmesi, zorunlu tutulmuştur.

25. Makine mühendisleri odası, ortakların tamamı TMMOB üyesi olan mühendislik ve müşavirlik hizmeti vermek amacıyla kurulmuş bulunan sermaye şirketlerinde ortak olarak

çalışan ve ortaklık payı en az %20 olan SMM üyesi bulunması koşuluyla, büro tescil belgesi veriyor. (SMM'in hissesi %20'den az olmakla birlikte en yüksek hisse sahibi ile eşit olması halinde geçerlidir)

26. Makine mühendisleri odası, ortaklık çoğunluk hissesinin TMMOB üyelerinden oluşan mühendislik ve müşavirlik hizmeti vermek amacıyla kurulmuş bulunan sermaye şirketlerinde ortak olarak çalışan ve ortaklık payı en az %25 olan SMM üyesi bulunması koşuluyla, büro tescil belgesi veriyor. (ancak limited şirketlerde şirket müdürlerinden en az birinin, anonim şirketlerde ise yönetim kurulu üyelerinden en az birinin TMMOB üyesi olması koşulu var)

27. Makine mühendisleri odası, adi ortaklıklarda ve sermaye şirketlerinde tam gün esasına göre çalışan en az bir SMM üyesi bulunması koşuluyla büro tescil belgesi veriyor (ancak sadece kendi proje ve uygulamalarını yaptıkları işler için geçerli olup üçüncü şahıslara ve kurum/kuruluşlara hizmet sunmamak koşuluyla)

28. EMO, ortakların tamamı TMMOB üyesi olan mühendislik ve mimarlık hizmeti vermek amacıyla kurulmuş bulunan sermaye şirketlerinde ortak olarak çalışan ve ortaklık payı şirket sermayesinin %20'sinden az olmayan üyelere, yıl sonuna kadar geçerli olmak üzere SMM-BT belgesi veriyor. (üyenin hissesi %20'den az olmakla birlikte, en yüksek hisse sahibi ile eşit olması halinde de geçerlidir)

29. EMO, ortaklığın çoğunluk hissesinin TMMOB üyelerinden oluşan mühendislik ve mimarlık hizmeti vermek amacıyla kurulmuş bulunan sermaye şirketlerinde ortak olarak çalışan ve ortaklık payı şirket sermayesinin %25'inden az olmayan üyelere, yıl sonuna kadar geçerli olmak üzere SMM-BT belgesi veriyor. (ancak limited şirketlerde şirket müdürlerinden en az birinin, anonim şirketlerde ise yönetim kurulu üyelerinden en az birinin TMMOB üyesi olması koşulu var)

30. EMO tarafından yıl sonuna kadar geçerli SMM-BT belgesi verilmiş Tescilli Bürolarda ücretli olarak çalışan üyelere de yıl sonuna kadar geçerli olmak üzere SMM-BT belgesi veriliyor.

31. EMO, ortaklığın çoğunluk hissesinin TMMOB üyelerinden oluşan mühendislik ve mimarlık hizmeti vermek amacıyla kurulmuş bulunan sermaye şirketlerinde ücretli olarak çalışan üyelere de yıl sonuna kadar geçerli olmak üzere SMM-BT belgesi veriyor. (ancak bu üyeler, "Elektrik Tesisleri İşletme ve Bakım Hizmetleri"ni üstlenemiyorlar)

32. Ortaklığın çoğunluk hissesinin EMO üyelerinden oluşan mühendislik ve mimarlık hizmeti vermek amacıyla kurulmuş bulunan sermaye şirketlerinde ortak olarak çalışan üyelere ortaklık payına bakılmaksızın ya da bu sermaye şirketlerinde ücretli olarak çalışan üyelerine de yıl sonuna kadar geçerli olmak üzere SMM-BT belgesi veriyor.

33. Yıl sonuna kadar geçerli olmak üzere SMM-BT Belgesi alma koşulunu sağlayamayan tüzel kişiliklerde ortak ya da ücretli olarak çalışmakta olan üyelere, firmalarının yalnızca yapım işlemlerinden doğan her hizmet için, EMO tarafından Serbest Müşavir Mühendislik Hizmet Belgesi (SMMHB) düzenleniyor.

3. MÜHENDİSLİK VE MİMARLIK HİZMETLERİ MALİ AÇIDAN "SERBEST MESLEK FAALİYETİDİR"

TMMOB Mimarlar Odası genel sekreter yardımcısı Nilgün Çakır, Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğüne sormuş olduğu soruyla; arsa üzerine kat karşılığında inşaat yapan inşaat şirketinin, bu inşaatla ait proje çizim işinin şirket ortağı mimar tarafından şirkete yapıldığını, bu proje çizimine ait fatura uygulamasının KDV ve Gelir Vergisi yönünden nasıl yapılacağı hususunda görüş istemiştir.

Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü Daire Başkanı tarafından, Bakan adına imzalı olarak

verilen görüş yazısında Gelir Vergisi yönünden; **"mimar Nilgün Çakır'ın ortağı olduğu inşaat şirketine yapılan proje çizim işi serbest meslek faaliyeti niteliğinde olup, bu iş için kendisine yapılan ödemelerden anılan şirket tarafından Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddenin 2/b bendi uyarınca % 22 nispetinde gelir vergisi tevkifatı yapılması gerekir."** ve Katma Değer Vergisi yönünden; **"Katma Değer Vergisi Kanununun 1. maddesine göre, ticari, sınai, zirai, faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler, katma değer vergisinin konusunu teşkil eder. Dilekçede belirtilen mimari proje hizmetinin şirket ortağı mimar tarafından yapılması durumunda, bu hizmet serbest meslek faaliyeti olarak değerlendirildiğinden, katma değer vergisi mükellefiyetinin tesis ettirilmesi ve katma değer vergisinin hesaplanarak düzenlenecek serbest meslek makbuzunda hizmet bedelinden ayrı olarak gösterilmesi gerekmektedir."** denmiştir. Bu yazının kopyası yandaki sayfadadır.

4. MÜHENDİSLİK VE MİMARLIK HİZMETLERİ YASAL AÇIDAN "SERBEST MESLEK FAALİYETİDİR"

Ülkemizde Mühendislik ve Mimarlık hizmetleri, Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun hükümlerine göre yürütülmektedir.

Kanunun 1. maddesinde; Mühendislik veya Mimarlık Yüksek okullarından ve Teknik Okulun Mühendislik veya Mimarlık kısımlarından mezun olunması halinde kişilerin mühendis veya mimar unvan ve sıfatı ile imza koyabilecekleri kabul edilmiş, bu okullardan mezun olmadan mühendis veya mimar unvan ve sıfatı ile imza atılması halinde kişilerin cezalandırılması hüküm altına alınmıştır.

Yasada mühendislik veya mimarlık mesleğine ilişkin bir tanım bulunmamakla birlikte, Mühendislik ve mimarlık mesleğinin, şahsın özel yeteneklerine bağlı ve sermaye ile ilişkisi olmayan bir meslek olduğu açıkça belli olmaktadır. Nitekim yukarıda belirtilen okullardan mezun olmayanların bu

kanunda belirtilen yetkileri kullanamayacaklarının ve kullanan kişilerin hapis cezasına varan cezalarla cezalandırılacaklarının açıklandığı 7. ve 8. maddeleri mesleğin şahsiliği hakkında yeterince bilgi ve kanaat vermektedir. **Ayrıca anılan kanunun 9. maddesinde de serbest meslek erbabı bulunmayan yörelere ilişkin yapılacak uygulama anlatılırken, hizmeti verecek olan mühendis ve mimarın, serbest meslek erbabı olarak kabul edildiği gayet açık bir şekilde ifade edilmektedir.** [1]

Diğer taraftan mesleğin sorumluluklarına ilişkin yasal düzenlemeler de şahsiliği hakkında yeterli bilgiyi vermektedir.

Bugün mühendisin veya mimarın sorumluluğu dendiğinde akla gelen konular; Proje Müellifi Mühendis veya Mimarın sorumluluğu, Denetçi Mühendis veya Mimarın sorumluluğu, Teknik Uygulama Sorumlusunun sorumluluğu, İşletme Sorumlusunun sorumluluğu vb. Her birinin ayrı ayrı tanımlama ihtiyacı bulunduğunu sanmıyoruz. Ancak konuyu şirketleşme açısından alırsak, yani Projenin veya Teknik Uygulama Sorumluluğunun veya İşletme Sorumluluğunun bir mühendislik veya mimarlık şirketi tarafından üstlenildiğini varsaysak bile bu mühendisin veya mimarın şahsi sorumluluğunu ortadan kaldıracak mıdır?

Borçlar Kanununun 41. maddesi hükmüne göre, *"haksız suretle başkasına zarar veren kişi bu fiili sonucu oluşturan zararı tazminle yükümlüdür"*. [12]

Her ne kadar üçüncü kişi olarak bina sahibi veya işletme sahibine zarar veren olarak mühendislik veya mimarlık şirketi bu zararı gidermekle yükümlü olsa dahi, mühendislik veya mimarlık şirketine zarar veren olarak mühendisin veya mimarın bizzat kendisi de şirkete vermiş olduğu zararı gidermekle yükümlüdür.

Bu anlamda, şirket, yani yapı denetim şirketi veya mühendisin veya mimarın ortağı olduğu şirket, *"rücu hakkına sahip olduğu gibi zarar gören üçüncü kişi de Türk Medeni Kanununun 48. mad-*

desi gereğince bizzat mühendisin şahsına başvurma hakkına sahiptir." [13]

Ceza Hukuku açısından ise, "Türk Ceza Kanunu 20/2 maddesi uyarınca tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımını uygulanması mümkün değildir." [14]

Bu nedenle mühendisin veya mimarın eylemi Ceza Kanunu açısından bir suç oluşturuyor ise (Örneğin; İşletme Sorumlusu Mühendisin yeterli iş güvenliği tedbirleri almamasından dolayı iş kazası olması ve ölüme sebebiyet verme suçu ile yargılanması, Denetçi Mühendis veya Mimarın görevini yapmaması nedeniyle görevi ihmal veya suistimal suçu ile yargılanması vb. Ceza Kanunu açısından sorumlu olan bizzat mühendisin veya mimarın kendisidir. Görüldüğü, gibi yasal sistemimiz içerisinde mühendisin veya mimarın "Tüzel Kişilik" içerisinde örgütlenmiş olmasının mesleki sorumluluğu açısından hiçbir sonucu olmamakta olup, meslek doğrudan kişisel bilgi ve beceri gerektiren işkolu olarak kabul edilmektedir. Diğer taraftan bugün için mühendis veya mimarların bilhassa Limited ve Anonim Şirket gibi sermaye şirketi tiplerinde örgütlenmeleri yasal görülmekte olup, bu görüş gerek Yargıtay gerekse Danıştay tarafından kabul edilmektedir.

Türk Ticaret Kanununun 139. maddesi hükmüne göre şirketlere şahsi emeğin de sermaye olarak konması mümkün olup, Ticaret Sicili Tüzüğü'nün Anonim Şirketlere ilişkin 62.maddesinde, *"sermaye olarak paradan başka bir şey konması halinde bunun para olarak değerinin belirlenmesi gerektiği kabul edilmiştir."* [15]

Bu açıdan bakıldığında tamamen şahsi emekten ibaret olan mühendislik veya mimarlık mesleğinin, bir mühendislik veya mimarlık şirketinin faaliyet konusu olabilmesi için;

- Şirketin hâkim ortağının mühendis veya mimar olması,
 - Şirket yöneticisinin mühendis veya mimar olması,
- gerekmektedir.

Zira; Türk Ticaret Kanununun 138. ve Türk Medeni Kanununun 48. maddesi gereğince, **“tüzel kişiler iradelerini uzuvları vasıtası ile ortaya koymaktadır.”** Bu durumda tüzel kişilik olarak mühendislik veya mimarlık şirketinin uzuvlarının da **“mühendis veya mimar olmak”** zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. [15-13]

Nitekim Medeni Kanunun 48. maddenin ikinci cümlesi *“uzvun hatasının şahsi sorumluluğu ortadan kaldırmayacağı”* ifadesi de bunu desteklemektedir. [13]

“Tüm bu hükümler, Mühendislik veya Mimarlık Şirketi gibi bir Şirketin nasıl bir zorlamanın sonucu olduğunu ve aslında Mühendis veya Mimar açısından bakıldığında, kendilerine hiçbir yasal avantaj sağlamadığını ortaya koymaktadır.”

Bugün için mühendislik veya mimarlık gibi emeğe ve şahsi bilgi ve beceriye dayalı mesleklerde şirketleşmeye izin verilmemekte olup, bu en açık şekilde Avukatlık Kanununda görülmektedir.

Kanunun 1.maddesinde; **“Avukatlık, kamu hizmeti ve serbest bir meslektir”** denmektedir. Kanunun 44. maddesinde; **“Avukatların birlikte veya avukatlık ortaklığı şeklinde çalışmalarını düzenlenmiştir. Aynı büroda birlikte çalışma; aynı baroya kayıtlı birden çok avukatın meslekî çalışmalarını bir büroda yürütmeleridir. Bu birlikteliğin tüzel kişiliği yoktur, yapılan iş ticarî sayılmaz Avukatlık ortaklığı, aynı baroya kayıtlı birden çok avukatın bu Kanuna göre mesleklerini yürütmek için oluşturdukları tüzel kişiliktir. Avukatlık ortaklığının çalışması meslek çalışması olup, ticarî sayılmaz ve vergilendirme bakımından şahıs şirketlerine ilişkin hükümler uygulanır.”** [3]

5. SONUÇ

Bugün uygulamada, SMM-BT Belgesi verilmesi veya yenilenmesinde yaşanan şikayet ve sorunlara bakıldığında, çoğunun arkasındaki gerçek nedenin,

hizmetin büro sahibi “gerçek kişi” tarafından değil de sermaye şirketi sahibi “tüzel kişilik” tarafından verilmek istenmesi olduğu, çok açık bir biçimde görülecektir. Aslında kendisi “Serbest Meslek Erbabı” olan mühendis ve mimarların, hem mali, hem de yasal açıdan “Serbest Meslek Faaliyeti” olarak kabul edilen mesleki faaliyetlerini, “gerçek kişi” olarak değil de Limited veya Anonim Şirket gibi “sermaye şirketi” konumunda ve “tüzel kişilik” olarak vermek istemelerinin gerçek nedeni nedir?

Ayrıca, Odaların serbest çalışan üyelerine yönelik olarak belirledikleri SMM hizmet alanlarının içerisinde, hiçbir şekilde ticari ve müteahhitlik faaliyetleri yer almamaktadır. Buna rağmen SMM-BT Belgesi verilmesi veya yenilenmesi uygulamasında; ticari ve müteahhitlik hizmetleri, niçin mühendislik ve mimarlık faaliyetleri içerisinde verilmekte olan hizmet alanlarıymış gibi işlem yapılmaktadır?

Bu hizmetlerin, Limited veya Anonim Şirket unvanıyla sermaye şirketi olarak verilmek istenmesinin arkasında, mevcut mali sistemden kaynaklanan bazı kolaylıklar bulunmaktadır. Mevcut mali sistem içerisinde, mühendis veya mimar kimliğiyle “gerçek kişi” olarak faaliyette bulunan meslektaşlarımızın vergi dilimleriyle, mühendislik ve mimarlık hizmetlerinin içerisine ticari ve müteahhitlik faaliyetlerini de dahil edip “tüzel kişilik” olarak, limited veya anonim şirket konumunda sürdüren sermaye şirketlerinin vergi dilimleri arasında, sermaye şirketleri lehine bir avantaj bulunmaktadır. Bu ayrıcalıktan yararlanmak isteyen mühendis ve mimarlar, çoğu zaman yanlarında eş, çocuk, akraba vb. yakınlarını ortak gösterip, iki kişiden oluşan limited şirket olarak (kurulması ve kapatılması daha kolay olduğu için) faaliyette bulunmaktadırlar. Bazen ise bir sermayedar ile birlikte limited şirket kurarak çalışmalarını sürdürmektedirler. Çok fazla olmamakla birlikte, ortakların tamamı mühendis ve mimarlardan oluşan sermaye şirketlerine de rastlanmaktadır. Burada en büyük sıkıntı, ortakların tamamı mühendis ve mimar olmayan sermaye şirketlerinden kaynaklanmaktadır. Bu tür sermaye

şirketlerinde, mesleği ve meslektaşı korumak ve oluşabilecek haksız rekabetleri engellemek için Odalar tarafından, şirket çoğunluk hissesinin mühendis ve mimarlarda olması koşulu aranmaktadır. Bazen, ortaklarının tamamı mühendis ve mimarlardan oluşan şirketlerde de benzer sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunlar, Odaların kendilerince geliştirdiği çözüm yollarıyla aşılmaya çalışılmakta ama her çözüm yolu başka bir sorunu tetiklemektedir. Odalar arasındaki bazı farklılıklardan kaynaklı nedenlerden dolayı, konuya ilişkin ortak çözümlerin oluşturulmasında zorluklar yaşanabilir. En azından kendi Odamızdan başlayıp, sonrasında ise TMMOB ile bağlı Odalarına da önerebileceğimiz bir modeli uygulamaya koyabiliriz.

Avukatlık Yasası ile Tasarım ve Yapı Sektörüyle İlgili TMMOB Üyesi Meslek Disiplinleri olarak belirtilen Odaların, SMM-BT Belgesi vermesindeki mevcut uygulamalarından da yararlanarak, aşağıda yazılı taslak uygulamaya konabilir;

İlkeler:

1. Serbest elektrik ve/veya elektronik, bilgisayar ve biyomedikal mühendislik faaliyetleri, kamu hizmeti ve serbest bir meslektir
2. Serbest meslek faaliyetinde bulunacak, elektrik ve/veya elektronik, bilgisayar ve biyomedikal mühendisleri ile yüksek mühendisleri, "Serbest Meslek Erbabı" kabul edilirler ve mesleki faaliyetlerini "gerçek kişi" olarak verirler

SMM faaliyetlerinde bulunulması ve belgelendirme koşulları

1. Kendi adına serbest elektrik ve/veya elektronik, bilgisayar ve biyomedikal müşavir mühendislik faaliyetlerinde bulunan ve serbest meslek erbabının tabi olduğu vergi sistemine kayıtlı Oda üyeleri.
2. Adi ortaklıklarda;
 - 2.1. Kendi adına serbest elektrik ve/veya elektronik, bilgisayar ve biyomedikal müşavir mühendislik faaliyetlerinde bulunan ve

serbest meslek erbabının tabi olduğu vergi sistemine kayıtlı Oda üyelerinin, kendi aralarında iş bazında kurdukları ortaklıklar.

2.2. Kendi adına serbest elektrik ve/veya elektronik, bilgisayar ve biyomedikal müşavir mühendislik faaliyetlerinde bulunan ve serbest meslek erbabının tabi olduğu vergi sistemine kayıtlı Oda üyelerinin, yapı sektörüyle ilgili TMMOB üyeleriyle iş bazında oluşturacakları ortaklıklar.

3. Bunların dışındaki ortaklıklara serbest müşavir mühendislik büro tescil belgesi verilmez.
4. Adi ortaklıklar sadece iş bazında kurulabilir ve her bir ortağın kendi adına vergi kaydı bulunan büro sahibi (gerçek kişi) olması koşulu vardır.
5. Elektrik Mühendisleri Odasına tescilini ve tescil yenilemesini yapan serbest elektrik ve/veya elektronik, bilgisayar ve biyomedikal mühendisleri ile yüksek mühendislerine, ilgili meslek alanında serbest müşavir mühendislik faaliyetlerinde bulunmaya yetkili olduğunu belirten, serbest müşavir mühendislik büro tescil belgesi verilir
6. Serbest müşavir mühendislik büro tescil belgesi, serbest elektrik ve/veya elektronik, bilgisayar ve biyomedikal mühendisleri ile yüksek mühendislerinin adına düzenlenir.
7. Bürolarda ve adi ortaklıklarda ücretli çalışan elektrik ve/veya elektronik, bilgisayar ve biyomedikal mühendisleri ile yüksek mühendislerine, serbest müşavir mühendislik büro tescil belgesi verilmez.
8. Bürolar şube ve irtibat bürosu açamazlar.

KAYNAKLAR

- [1] 3458 Sayılı MÜHENDİSLİK VE MİMARLIK HAKKINDA Kanun (Resmi Gazete yayın tarihi: 28 Haziran 1938 - Sayı: 3945) ve 28 Haziran 2000 tarihinde yayınlanan 601 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname.

- [2] 6235 Sayılı TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ Kanunu (Resmi Gazete yayın tarihi: 04 Şubat 1954 – Sayı: 8625)
- [3] 1136 Sayılı AVUKATLIK Kanunu (Resmi Gazete yayın tarihi: 07 Nisan 1969 – Sayı: 3168)
- [4] TMMOB Mimarlar Odası Serbest Mimarlık Hizmetlerini Uygulama, Tescil ve Mesleki Denetim Yönetmeliği (Resmi Gazete yayın tarihi: 02 Haziran 2005 – Sayı: 25933)
- [5] TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Serbest İnşaat Mühendisliği Hizmetleri Uygulama,- Tescil, Denetim ve Belgelendirme Yönetmeliği (Resmi Gazete yayın tarihi: 30 Ekim 2005 - Sayı: 25981)
- [6] TMMOB Makina Mühendisleri Odası Serbest Müşavirlik Mühendislik Büroları Tescil ve Mesleki Denetim Yönetmeliği (Resmi Gazete yayın tarihi: 22 Kasım 2001 – Sayı: 24591)
- [7] TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Serbest Müşavir Mühendislik Hizmetleri Yönetmeliği (Resmi Gazete yayın tarihi: 18 Mart 2004 – Sayı: 25406)
- [8] TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Serbest Peyzaj Mimarlık Müşavirlik Hizmetleri Uygulama, Mesleki Denetim, Büroların Tescili ve Asgari Ücret Yönetmeliği (Resmi Gazete yayın tarihi: 31 Mart 2006 - Sayı: 26115)
- [9] TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Serbest Mühendislik Müşavirlik Büroları Tescil Yönetmeliği (Resmi Gazete yayın tarihi: 11 Mart 2006 – Sayı: 26105)
- [10] TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası Serbest Jeoloji Mühendislik ve Müşavirlik Hizmetleri Uygulama, Büro Tescil ve Mesleki Denetim Yönetmeliği (Resmi Gazete yayın tarihi: 18 Ekim 2006 – Sayı: 26323)
- [11] TMMOB Şehir Plancıları Odası Serbest Şehircilik Hizmetleri, Büro Tescil, Mesleki Denetim ve En Az Ücret Yönetmeliği (Resmi Gazete yayın tarihi: 19 Ocak 2005 – Sayı: 25705)
- [12] 818 Sayılı BORÇLAR Kanunu (Resmi Gazete yayın tarihi: 08 Mayıs 1926 - Sayı: 366)
- [13] 4721 Sayılı TÜRK MEDENİ Kanunu (Resmi Gazete yayın tarihi: 8 Aralık 2001 - Sayı: 24607)
- [14] 765 Sayılı TÜRK CEZA Kanunu (Resmi Gazete yayın tarihi: 13 Mart 1926 - Sayı: 320)
- [15] 6762 Sayılı TÜRK TİCARET Kanunu (Resmi Gazete yayın tarihi: 9 Temmuz 1956 - Sayı: 9353)